

293. BESTIJGEN, BEKLIMMEN, OPKLAUTEREN.

Een hoger gelegen punt trachten te bereiken.

Bestijgen wijst alleen op het naar boven gaan, zonder bijgedachte of hieraan enige moeite verbonden is.

Beklimmen duidt meer op de moeite, die men zich hierbij moet geven.

Opklauter is al klauterende, met behulp van handen en voeten naar boven klimmen; hierbij denkt men dus vooral aan de moeilijkheden, die men te overwinnen heeft.

Een paard, dat ik bestijgen moest. Onder het bestijgen van een berg is het gesprek zelden levendig. Terwijl zij met lome schreden de trap besteeg, dwaalden hare gedachten af.

Wij beklommen zelfs met levensgevaar de toren van een dier kerken.

Een hoge berg beklommen.

Lieden die de kleine jongens langs koorden en palen leren opklauter, opdat zij te beter over muren en omheiningen zouden kunnen klimmen. Hij klautert langs de takels op.

294. BESTRALEN, BESCHIJNEN.

Het uitgaan van licht van een lichaam naar een ander.

Bestralen onderstelt dat er stralen uitgaan van het lichaam zelf; het betekent: zijn stralen op iets werpen, stralende beschijnen, beschijnen met eigen licht. Het wordt ook steeds gebruikt in figuurlijke zin.

Beschijnen drukt alleen uit, dat er van het ene lichaam schijnsel uitgaat, doch zegt niet of dit licht ontleend is, dan wel of het uit het lichaam zelf voortkomt.

De zon bestraalt de aarde. Met 's hemels gunst bestraald.

De maan beschijnt de aarde.

295. BESTRATEN, PLAVEIEN.

Een weg hard maken door hem met stenen te beleggen.

Bestraten gebeurt vooral met op de kant gelegde klinkers of andere stenen, in Zuid-Nederland ook met kasseien.

Plaveien geschiedt met vlak gelegde stenen. Geplaveide wegen noemt men mooie, effen, verharde wegen.

De bomen, die op de goudgele met klinkers bestrate plaats staan. In de noordelijke provinciën van ons land worden de wegen gewoonlijk met gebakken steen, straatklinkers genoemd, bestraat. De zijweg is met grote keien bestraat.

De weg is een uur gaans geplaveid. Wel waren toen (nl. in de 17^e eeuw) in onze meeste steden de straten behoorlijk geplaveid, maar een straatweg, die steden en dorpen verbindt, was nog een ongehoorde nieuwigheid.

296. BESTUUR, BEHEER, BEWIND, REGERING.

Oefening van gezag.

Bestuur geeft alleen te kennen, dat men de leiding der zaken in handen heeft.

Beheer wijst op uitoefening van gezag in dienst van of ten behoeve van iemand anders.

Bewind wordt vooral gezegd van het bestuur van een maatschappij.

Regering is het bestuur over een staat.

Voorheen onbewoonbare velden waren onder een verlicht bestuur in een bloeiende streek herschapen. Het dagelijks bestuur der gemeente, aan

Burgemeester en Schepenen opgedragen. Dat de overlevenden het bestuur der boerderij aan geen vreemde handen toevertrouwen kunnen.

In de volgende jaren, tijdens het beheer van de Engelse landvoogd. Al heten de zaken somtijds te kwijnen, steeds blijven, door een beheer welks geheim ons ontsnapt, de dividenden aanzienlijk.

Het bewind zelf in handen nemen. Voorschriften, voor zover die op zijn bewind van toepassing kunnen worden gemaakt. (B. W.)

De regering aanvaarden. Aan de regering komen.

297. BETALEN, AFLOSSEN.

Een schuld voldoen.

Betalen heeft betrekking op de schuld zelve, die te niet gedaan wordt.

Aflossen duidt op het onderpand, dat men daarvoor gegeven heeft, en waarover men de vrije beschikking herkrijgt.

Hij heeft zijn schuld volledig betaald.

De hypotheek moet in tien jaren afgelost worden.

298. BETALEN, VOLDOEN.

Een schuld vereffenen.

Betalen is het voldoen aan zijn verplichting, door iemand geld te geven dat men hem schuldig is.

Voldoen duidt op het te niet doen gaan van een vordering, waarvan voldoening verlangd wordt.

Ik verzocht om een rekening van hetgeen ik hem nog betalen moest.

Zij kon dat hoge bedrag niet betalen.

Een rekening voldoen.

299. BETAMELIJK, BEHOORLIJK, GEPAST, PASSEND, VOEGZAAM, WELVOEGLIJK.

In overeenstemming met ons gevoel van plicht, waarheid en zedelijkheid.

Betamelijk is vooral wat overeenkomt met iemands plicht, waardigheid, enz.

Behoorlijk is algemener dan *betamelijk*: het is wat onder bepaalde omstandigheden vereist wordt.

Gepast is in overeenstemming met goede zeden of maatschappelijke vormen, of met het doel, dat men zich voorstelt.

Passend zegt men van hetgeen zo is als in de gegeven omstandigheden past, wat beantwoordt aan het doel of de bestemming.

Voegzaam en **welvoeglijk** hebben betrekking op de overeenstemming met de goede zeden.

Dat zal heel wat beter en voor u meer betamelijk zijn. Gij verzet u tegen hun voorgenomen huwelijk; deedt gij dit op betamelijke wijze?

Jane had zich opgewondener getoond, dan voor een welopgevoed meisje betamelijk scheen.

Hij kan zich niet behoorlijk gedragen. Ik vertrouw dat gij daar een behoorlijke aandacht aan verlenen zult.

Een misschien kwalijk gepaste schaamte deed mij vrezen, dat R. het euvel zoude opnemen, indien ik het voorstel afsloeg. De jongen heeft zich gisteren heel gepast gedragen. Op de tot hem gerichte toespraak heeft hij zeer gepast geantwoord.

De betekenis van deze uitdrukking heeft men tamelijk verminkt, maar een passender woord vind ik niet. Hij gaf de man een passend antwoord.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

